

**ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning
ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกายสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา**
Self-help skills in daily life Using Active Learning teaching methods Along with a
set of dressing activities for children with intellectual disabilities

อรสา บุญมา¹ และ จันทร์ ทิยะวงศ์²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Orasa Bunma ¹ and Jun Tiyawong²

Nakornratchasima College

*Corresponding Author, E-mail: 6604043202044@nmc.ac.th

(ได้รับ : 25 เมษายน, 2568 ; แก้ไข: 5 พฤษภาคม, 2568; ตอรับ: 9 พฤษภาคม, 2568)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้รับการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย 2) เปรียบเทียบทักษะในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังได้รับการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีปัญหาในด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครราชสีมา หน่วยบริการทุ่งใหญ่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการแต่งกาย 5 กิจกรรม และแบบประเมินความสามารถด้านการแต่งกาย เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่เหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ก่อนการฝึกการแต่งกายโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถในการแต่งกายโดยรวมอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีความสามารถในการแต่งกายอยู่ในระดับดีมากหลังการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย 2) หลังการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกายทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายโดยรวมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันด้านการแต่งกาย , ความบกพร่องทางสติปัญญา , รูปแบบการสอนแบบ Active Learning , ชุดกิจกรรมการแต่งกาย

Abstract

This independent study aimed to 1) study the self-help skills in daily life in dressing of children with intellectual disabilities who were trained using the Active Learning teaching model with a set of dressing activities. 2) compare the self-help skills in dressing of children with intellectual disabilities before and after being trained using the Active Learning teaching model with a set of dressing activities.

The sample group used in the research was students with intellectual disabilities who had problems in self-help skills in dressing, who were studying in the preparatory level of the Special Education Center, Nakhon Si Thammarat Province, Thung Yai Service 2, Semester 2, Academic Year 2024, using the purposive sampling method, totaling 12 people. The research instruments were a set of 5 dressing activities and a dressing ability assessment form. All instruments were tested for content validity by experts and had an appropriate level of reliability. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and t-test.

The results of the study found that 1) Before training in dressing using the Active Learning teaching model with a set of dressing activities, children with intellectual disabilities had overall dressing ability at a level that needed improvement. It was found that all children with intellectual disabilities had a very good ability in dressing after using the dressing activity kit. 2) After using the Active Learning teaching model together with the dressing activity kit, the children with intellectual disabilities had a significantly higher ability to help themselves with dressing overall than before using the dressing activity kit at a statistical level of .05.

Keywords : Daily Self-Help Skills in Dressing , Intellectual Disabilities , Active Learning Teaching Model , Dressing Activity Set

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของปัญหา

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวนักเรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้ (วิจารณ์ พานิช 2558 : 44) โดยธรรมชาติบุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องชาติกำเนิดของแต่ละบุคคลฐานะความเป็นอยู่ รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ แต่ความแตกต่างที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทางการศึกษาของมนุษย์ คือเรื่องของสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลความแตกต่างของระดับสติปัญญาในแต่ละบุคคลนี้เองเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไข ทั้งในด้านของวิธีการ และรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงถือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะวัยเด็กเป็นช่วงวัยที่สามารถให้การศึกษาและเกิดการพัฒนามากที่สุด บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องให้ความสนใจในด้านการวางแผนพัฒนาทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความถูกต้อง

เหมาะสม และให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทุก ๆ ด้านควรกระทำทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่า การส่งเสริมพัฒนาการระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการให้ใกล้เคียงกับเด็กปกติ มากที่สุด และเร็วที่สุดตามศักยภาพของเด็กที่มีอยู่ โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะดูแลตนเองในเรื่องการทำกิจวัตรประจำวันซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันและเกิดพัฒนาการในด้านอื่น ๆ เนื่องจากเด็กทุกคนมีช่วงพัฒนาการช้าหรือเร็วต่างกัน ในช่วงแรกของชีวิตเป็นเวลาที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ที่จะดูแลตนเอง ช่วงเวลานี้เด็กจะต่อสู้ดิ้นรนเพื่ออภิสภาพเด็กต้องการช่วยตนเอง เด็กต้องทำงานหนักตามความสามารถที่มีอยู่ในแต่ละคน เพื่อพยายามที่จะเรียนรู้วิธีช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (สมเกตุ อุทธิโยธา, 2539: 1) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต้องอาศัยทักษะและวิธีการที่ซับซ้อนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษาเพราะเด็กวัยนี้มีความอยากรู้ อยากลองแสวงหาคำตอบ ชอบความท้าทาย การผจญภัย การทดลอง การเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับหลักการของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เรื่องการเรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner) เกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า ผู้เรียนทุกระดับชั้นมีพัฒนาการสามารถเรียนรู้เนื้อหาใดก็ได้ถ้ามีแรงจูงใจและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับความสามารถและจัดเนื้อหาให้เรียงลำดับตามความยากง่ายของเนื้อหาจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามที่ต้องการ และถ้าหากเราได้จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ จนกลายเป็นความชำนาญเป็นทักษะที่แต่ละบุคคลจะมีติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิตซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Montessori ที่ว่าเด็กทุกคนมีจิตซึมซับ คือถ้าเด็กได้ลงมือทำอะไรหรือมีประสบการณ์หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างไร เขาก็จะซึมซับสิ่งนั้นติดตัวไปและจะเป็นการเตรียมการที่ดีถ้าหากเราได้ฝึกให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการแต่งกายให้ติดเป็นนิสัยทำงานเกิดความชำนาญเป็นทักษะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 8)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991; Merrill Harmin and Melanie Toth, 2006 ; Schmidt, 1993; วิจารย์ พานิช, 2556; วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2560) เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้อย่างที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน มีการสร้างองค์ความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน ได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิด เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษาคอยชี้แนะเพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่งความรู้ ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างได้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจาก

ผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co-creators) การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียน ได้มีโอกาสร่วมมืออภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70 เปอร์เซ็นต์การนำเสนอทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะ ทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90 เปอร์เซ็นต์ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533)

สำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญานั้น การช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องเรียนรู้และจัดกระทำด้วยตนเองเพื่อไม่เป็นภาระของผู้อื่น เพราะในชีวิตประจำวันมนุษย์เราต้องสวมใส่เสื้อผ้าเพื่อความสะดวกสบายเรียบร้อย ดังนั้น การที่จะเรียนรู้ฝึกฝนในด้านการแต่งกายจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จากการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กกลุ่มนี้จะมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ที่ช้ากว่าบุคคลปกติ มีข้อจำกัดในการจำ เสียสมาธิง่าย มีปัญหาในการเรียนรู้นามธรรม รวมถึงการถ่ายโยงความรู้ จึงมีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 45) ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญาที่ระดับ 50-70 มีลักษณะที่เป็นปัญหาหลายอย่าง อาทิเช่น ขาดความมั่นใจในตนเอง ต้องการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มีปัญหาด้านความจำ สมองง่าย พุดไม่ชัด มักมีปัญหาด้านสุขภาพ มีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ได้ เช่น ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้วยข้อจำกัดต่างๆ อันส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการฝึกทักษะที่จำเป็นต่างๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ จึงจำเป็นที่ครูหรือผู้ฝึกต้องใช้วิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้บุคคลเหล่านี้เรียนรู้ได้ง่ายและเร็วขึ้น (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 42-45) ซึ่งทักษะการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งควรได้รับการฝึกเพื่อให้เกิดทักษะสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้ตามสภาพ

ในการสอนทักษะการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง ในการแต่งกายด้วยตนเอง สามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ตามศักยภาพของตนเอง โดยไม่เป็นภาระต่อบุคคลอื่น

จุดมุ่งหมายของการแก้ปัญหาการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกายนั้น มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายและเพื่อเปรียบเทียบทักษะในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย เพื่อให้เป็นแนวทางในการสอนและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของครูผู้สอน หรือบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาความสามารถของเด็กในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

- 1 เพื่อศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้รับการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย
- 2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังได้รับการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย และเพื่อเปรียบเทียบทักษะในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังได้รับการฝึกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยบริการทุ่งใหญ่ 2 ทั้งหมด 25 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีปัญหาในด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยบริการทุ่งใหญ่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๒ คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ชุดกิจกรรมการแต่งกาย 5 กิจกรรม มีขั้นตอนในการสร้างตามผู้วิจัยได้คำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก โดยพยายามสร้างกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพ ระดับความรู้ ความสามารถและความสนใจของเด็ก เป็นสำคัญ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุดกิจกรรมการแต่งกายโดยนำหลักการวิเคราะห์งานมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการแต่งกายจำนวน ๕ ชุดกิจกรรม

2. แบบประเมินความสามารถการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความสามารถการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายโดยใช้หลักการวิเคราะห์งาน

2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายเป็นแบบรายการที่มีระดับการปฏิบัติ 3 ระดับคือ ปฏิบัติได้ ปฏิบัติได้บ้าง และปฏิบัติไม่ได้ โดยหากทำได้ให้น้ำหนักคะแนน เท่ากับ 2 คะแนน หากทำได้บ้างให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน หากทำไม่ได้ให้น้ำหนักคะแนน เท่ากับ 0 คะแนน โดยประเมินการสวมเสื้อผ้าหน้ามีกระดุม มีรายการที่ต้องประเมิน 5 รายการ โดยใช้ระยะเวลาในการประเมิน 2 เดือน ละ 4 สัปดาห์ รวม 8 สัปดาห์ โดยแบ่งเดือนแรกเป็นก่อนการทดลอง และเดือนที่สองเป็นหลังการทดลอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเลือกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีปัญหาในด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยบริการทุ่งใหญ่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน สร้างบรรยากาศในการเรียน

ขั้นที่ 2 ชี้สอน ผู้วิจัยสอนขั้นตอน ให้นักเรียนดูและปฏิบัติตามขั้นตอน

ขั้นที่ 3 นักเรียนฝึกปฏิบัติตามแผนการจัดกิจกรรม โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 8 สัปดาห์

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบทั้งหมดแล้ว นำแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายมาประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็ก(Posttest)

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายมาสรุปวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายจำแนกเป็นรายบุคคล

นักเรียนคนที่	ความสามารถด้านการแต่งกายก่อนการทดลอง		ความสามารถด้านการแต่งกายหลังการทดลอง	
	คะแนน	ระดับความสามารถ	คะแนน	ระดับความสามารถ
1	7	ต้องปรับปรุง	32	ดีมาก
2	8	ต้องปรับปรุง	34	ดีมาก
3	7	ต้องปรับปรุง	35	ดีมาก
4	8	ต้องปรับปรุง	34	ดีมาก
5	7	ต้องปรับปรุง	35	ดีมาก
๖	10	ต้องปรับปรุง	32	ดีมาก
7	7	ต้องปรับปรุง	32	ดีมาก
8	8	ต้องปรับปรุง	34	ดีมาก
9	8	ต้องปรับปรุง	35	ดีมาก
10	8	ต้องปรับปรุง	32	ดีมาก
11	10	ต้องปรับปรุง	34	ดีมาก
12	7	ต้องปรับปรุง	34	ดีมาก

รวม	95		403	
รวมเฉลี่ย	7.91	ต้องปรับปรุง	33.58	ดีมาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่าก่อนการฝึกการแต่งกายโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถในการแต่งกายโดยรวมอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีความสามารถในการแต่งกายอยู่ในระดับดีมากหลังการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกโดยการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย

ความสามารถด้านการแต่งกาย	n	\bar{x}	S.D.	t	p
การแต่งกาย					
ก่อนการฝึก	12	7.91	1.083	50.09	.000
หลังการฝึก	12	33.58	1.240		.000

จากตารางที่ 2 แสดงว่าหลังการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกาย ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายโดยรวมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ทักษะของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาที่ได้รับการฝึก การแต่งกายด้วยการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกายปรากฏผลดังนี้

1. ทักษะด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้นนั้นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จในการฝึก คือ การสร้างชุดกิจกรรมการแต่งกายโดยใช้หลักการวิเคราะห์งาน มาแบ่งเนื้อหาขั้นตอนในการฝึกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ หลายขั้นตอน โดยจัดเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายากเพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกฝนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับ (Hickson, Blackman and Reis) ที่กล่าวไว้ว่าหลักการวิเคราะห์งานมักนิยมนำมาใช้กับการฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อให้มองเห็นการทำงานเป็นรูปธรรมที่ใช้ในการฝึกเป็นขั้นๆ ซึ่งกลยุทธ์ในการส่งเสริมแบบแผนการเรียนรู้แลความคิดในด้านความทรงจำ ความเข้าใจตลอดจนการประมวลปัญหาได้ด้วยตนเอง (Hickson, Blackman; & Reis.1995:170) ซึ่งแสดงว่าการวิเคราะห์งาน เป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบความสำเร็จในการฝึกทักษะต่างๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรนุตร พูลทองคำ (วีรนุตร พูลทองคำ. 2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลจากการใช้ชุดฝึกทักษะการรับประทานอาหารเชิงวิเคราะห์งานกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความพิการซ้ำซ้อน พบว่า หลังการใช้ชุดฝึกทักษะการรับประทานอาหารเชิงวิเคราะห์งานนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความพิการซ้ำซ้อนมีทักษะการรับประทานอาหารที่สูงขึ้นอยู่ในระดับดีและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันติยา ช่วยหนู (สันติยา ช่วยหนู. 2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ งานร่วมกับวิธีลูกโซ่ย้อนกลับ พบว่า

หลังจากใช้วิธีการสอนแบบการวิเคราะห์งานร่วมกับวิธีลูกโซ่ย้อนกลับ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถช่วยเหลือตนเองได้

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการสอนใช้หลักการแบบ 3 R's คือ

2.1 Repetition คือ การฝึกซ้ำและใช้เวลาฝึกมากกว่าเด็กปกติใช้วิธีหลายๆ วิธีในเนื้อหาเดิม

2.2 Relaxation คือ การฝึกแบบไม่ตึงเครียดไม่ฝึกเนื้อหาวิชาเดียวกันเกิน 15 นาทีควรเปลี่ยนกิจกรรมวิชาการเป็นการเล่น ร้องเพลง ดนตรีเล่านิทานหรือให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง

2.3 Routine คือ การฝึกให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เป็นกิจกรรมที่จะต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอในแต่ละวัน

การเรียนการสอนแบบ Active Learning การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา เป็นต้น โดยกิจกรรมที่นำมาใช้ควรช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร/นำเสนอ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม บทบาทของผู้เรียนนอกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันด้วย ผู้สอนควรลดบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะการบรรยายลง และเพิ่มบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้

การฝึกแบบไม่ตึงเครียด และให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงจากสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม เป็นของจริงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. 2542: 15-16) สามารถ ส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองในการแต่งกายได้มากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ เพียเจท์ ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดนี้จะเริ่มพัฒนาจากการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์เป็นทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวโดยอาศัย ขบวนการทำงานที่สำคัญของโครงสร้างทางด้านสติปัญญา (กรณิการ์กลินหวาน. 2547: 43-44; อ้างอิงจาก Piaget. 1952: 236-246)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำแนวทางจากชุดกิจกรรมการแต่งกายไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก เช่นฝึกแต่งกายที่บ้านในรูปแบบที่เป็นกิจวัตร สอดคล้องกับหลัก 3R's (Repetition, Relaxation, Routine) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. ควรนำรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ร่วมกับชุดกิจกรรมการแต่งกายไปประยุกต์ใช้ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง โดยเฉพาะทักษะด้านการแต่งกาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างอิสระมากขึ้น และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายด้วยวิธีอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบว่า วิธีการใดที่จะช่วยให้เด็ก สามารถพัฒนาความสามารถในการแต่งกายได้มากกว่า

2. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นพื้นฐาน ในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ด้านสุขอนามัยและการขับถ่าย ได้แก่ การแปรงฟัน การทำความสะอาดเสื้อผ้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สมเกต อุทธิโยธา. (2539). *การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สันติยา ช่วยหนู. (2551). การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้

วิธีการวิเคราะห์งานร่วมกับวิธีลูกโซย้อนกลับ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 5(2), 112–124.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การจัดการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา.

วิจารณ์ พานิช. (2558). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา.

วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2560). *Active Learning กับการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีรานูตร พูลทองคำ. (2545). ผลของการใช้ชุดฝึกทักษะการรับประทานอาหารเชิงวิเคราะห์งานกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความพิการซ้ำซ้อน. *วารสารการศึกษาพิเศษ*, 7(1), 33–47.

Merrill, H., & Toth, M. (2006). *Inspiring active learning: A complete handbook for today's teachers*. Gale Virtual Reference Library.